

תפ"ח 9248/07/14 - הסניגוריה הציבורית נגד מדינת ישראל, א ל

בית המשפט המחוזי מרכז-לוד

תפ"ח 9248-07-14 מדינת ישראל נ' ל(עציר)

בפני כבוד השופטת, סגנית נשיא לורך

כבוד השופט דותן

כבוד השופטת וינברג-נוטוביץ

המבקשת: הסניגוריה הציבורית

נגד

המשיבים: 1. מדינת ישראל 2. א ל (הנאשם)

החלטה

1. לפנינו בקשה להורות על שחרורה של המבקשת מהמשך ייצוגו של הנאשם בתיק זה.

2. נגד הנאשם הוגש כתב אישום המייחס לו עבירת רצח של שני ילדיו. ביום 12.6.14 מונה עו"ד רן אלון לייצג את הנאשם מטעם הסניגוריה הציבורית, ובהמשך צורף עו"ד פרידמן לייצוג, אף הוא מטעם הסניגוריה הציבורית.

טענות המבקשת

3. בבקשת המבקשת, נטען כי הנאשם מסרב להיפגש עם מי מהסניגורים או לשוחח עמם, הסניגורים ביקרו את הנאשם בבית המעצר מספר רב של פעמים ולמעט פעם אחת, הוא סירב לרדת מתאו להיפגש עמם. נטען כי גם במהלך הדיונים בביהמ"ש, לאחר שהובהרה לנאשם חשיבות הייצוג והחשיבות של שיתוף הפעולה עם ההגנה, גם אלה לא הועילו.

4. עוד נטען כי הבקשה לא מוגשת כלאחר יד וכי המבקשת ניסתה במשך למעלה משנה להשיג את שיתוף הפעולה של הנאשם בדרכים רבות ומגוונות וללא הועיל. הנאשם אף הצהיר בביהמ"ש כי הוא אינו מוכן לשתף פעולה עם כל סניגור אחר, על כן אין טעם בהחלפת סניגורים.

5. לטענת המבקשת, היעדר שיתוף פעולה עם הסניגורים משמיטה את התנאי הבסיסי בלעדיו לא ניתן להעניק ייצוג הולם לנאשם. זאת ועוד, הענקת ייצוג משפטי שכזה בהיעדר שיתוף פעולה עם הסניגורים, דווקא עלולה לפגוע בנאשם עצמו ובהגנתו שכן הסניגור חסר את הכלים הנדרשים לו כדי

לבצע את מלאכתו.

6. בנוסף נטען, כי המשך הייצוג בהיעדר שיתוף פעולה, מהווה מראית עין של ייצוג ולא ייצוג אמיתי וללא כל תועלת. כפיית ייצוג פוגעת ביחסי האמון שחב עורך הדין ללקוח ובחובות האתיות החלות על הסניגור.

7. המבקשת מפנה לפסקי דין מהם היא מבקשת ללמוד כי יש להכיר ברצונו של הנאשם להחליט בעצמו על דרך ניהול הגנתו, ובכלל זה, להיוותר ללא ייצוג (ע"פ 5889/01 **אלי נחום**), כמו גם קביעת ביהמ"ש העליון כי הגנה שניתנת לנאשם שאינו משתף פעולה עם סניגורו איננה הגנה (ע"פ 7576/09 **הסניגוריה הציבורית מחוז דרום**).

טענות המשיבה

8. ב"כ המשיבה מתנגדת לבקשה, מפנה לכך שהנאשם מואשם בעבירה בה נקבעה חובת ייצוג. המשיבה מפנה לקביעה של ביהמ"ש העליון לפיה ייצוג שלוקה בחסר עדיף על היעדר ייצוג בכלל (ע"פ 10067/08 **הסניגוריה הציבורית נ' אוחיון**). עוד נטען, כי לא די בהיעדר שיתוף פעולה של הנאשם עם הסניגורים כשלעצמו, כדי למנוע ממנו ייצוג משפטי, בפרט כאשר מדובר בעבירה בה קיימת חובת ייצוג כאשר אם הנאשם יורשע בדינו יהיה צפוי לעונש של שני מאסרי עולם.

9. עוד מציינת ב"כ המשיבה כי רצונו של הנאשם הוא להודות במיוחס לו ולהישפט על מעשיו, כפי שהדברים עולים מהדיונים בבית המשפט, היעדר שיתוף הפעולה שלו עם סניגוריו נובע מכך שהם אינם משלימים עם רצונו זה אלא מבקשים לקדם קו הגנה אחר.

בהקשר זה הפנתה ב"כ המשיבה לכך שהנאשם נבדק על ידי מומחה מטעם הפסיכיאטר המחוזי ונמצא שאינו סובל ממחלת נפש, אחראי למעשיו וכשיר לעמוד לדין, וכן כי הוא סירב להצעת סניגוריו להיבדק על ידי מומחה מטעם ההגנה.

10. ב"כ המשיבה מציינת כי באפשרות הסניגורים לסייע לנאשם בהגנתו במשפט בדרכים שונות ולא להפקירו ללא ייצוג.

11. לאחר קבלת הבקשה ותגובת המשיבה, נתבקשה תגובה בכתב של הנאשם, אך תגובה כאמור לא הוגשה.

12. לדיון בבקשה, ביום 7.10.15, התייצבה גם הסניגוריה הציבורית המחוזית, עו"ד דורית נחמני,

וחזרה על הבקשה ונימוקה.

עו"ד נחמני הדגישה, במענה לנאמר בתגובת המשיבה, כי הנאשם מעולם לא שוחח עם הסניגורים אודות קו הגנה מסוים, אודות רצונו להודות בתיק או לשמוע את הראיות. הנאשם כלל לא שוחח עמם בנושא.

13. במהלך הדיון, לאחר שהנאשם המשיך בשתיקתו ולא השיב לכל שאלה שנשאלה על-ידי בית-המשפט, נערכה הפסקה על מנת לאפשר לעו"ד נחמני לשוחח עמו ביחידות. ואולם, הנאשם סירב לדבר עמה, ולא הגיב לכל הצעה שהציעה, לרבות לכיבוד כל קו הגנה שיציג בפני סנגוריו.

דין והכרעה

14. כפי שצינו לעיל, הנאשם מואשם בעבירת רצח שני ילדיו בכוונה תחילה, עבירות לגביהן חלה חובת ייצוג של הנאשם מכוח סעיף 15(א)(1) לחסד"פ.

אכן גם במקרים של חובת מינוי סניגור, מתיר המחוקק לביהמ"ש להורות על הפסקת הייצוג על ידי סניגור מבלי למנות לו סניגור אחר "מחמת שלא שיתף פעולה עם סניגורו", כלשון סעיף 17(ב) לחסד"פ.

15. בענייננו, בהזדמנויות רבות במהלך הדיונים שהתקיימו בתיק זה, בפני מותב אחר ובפנינו, שבה וחזרה המבקשת על עתירתה לשחררה מייצוג הנאשם בתיק זה בשל היעדר שיתוף פעולה מצדו, ועד כה נדחתה הבקשה, תוך שהיתרנו לצדדים בסופו של יום לתמוך את בקשתם בפסיקה, וכך עשו.

16. במהלך הדיונים שקדמו לישיבה האחרונה, ניסה ביהמ"ש במספר הזדמנויות לקבל את עמדתו של הנאשם הן לעניין עתירת הסניגוריה, המבקשת לשחרר אותה מייצוגו והן לעניין בדיקת מצבו הנפשי, שהועלה על ידי הסניגורים כנושא הטעון בדיקה תוך מתן עדיפות לבדיקה על ידי מומחה מטעם ההגנה.

17. הנאשם בחר למסור תשובות לקונויות. כך בישיבה מיום 16.3.15 ציין הנאשם כי הוא מתנגד בצורה נחרצת לכל בדיקה פסיכיאטרית "לא צריך לחקור ואני אומר ונסגר הסיפור, אני לא מתכוון לשתף פעולה יותר מדי, הדברים המחויבים שיש צורך לומר אותם אני אומר אותם". בהמשך אישר הנאשם שהוא יודע במה הוא מואשם, ציין שהוא מודה שרצח את הילדים, ולדבריו "הודיתי במשטרה וכאן, אני התנגדתי אצל השופט אברהם טל ללכת לבדיקה". בהמשך השיב שהוא מבין כי אם הוא מורשע בעבירת רצח הילדים, יש חובה להטיל עליו מאסר עולם עבור כל ילד, וכי הוא עדיין עומד על הודאתו.

18. בסופו של יום, לאחר שהנאשם סירב להיבדק על ידי מומחה מטעם ההגנה, הורינו על קבלת חוות דעת פסיכיאטרית מטעם הפסיכיאטר המחוזי אודות מצבו הנפשי בעת ביצוע העבירות הנטענות ויכולתו לעמוד לדין.

19. הנאשם נבדק במרכז לבריאות הנפש "שער מנשה". בתחילה שיתף פעולה באופן מלא, דיבר למעלה משעה בפני פורום רב משתתפים, תיאר את ההיסטוריה האישית המשפחתית, הסבריו היו הגיוניים, לא השמיע דברים מוזרים, היה עקבי בתיאורו, תיאר עצמו כאדם אוהב, דואג לילדים, משקיע רבות, הציג עצמו כמי שנפגע מהתנהגותה של אשתו שניצלה אותו, וחווה הדעת כוללת ציטוטים מדבריו של הנאשם עצמו.

20. במהלך השיחה הארוכה הוחלט להמשיכה ביום אחר ואז להגיע לנסיבות אירוע הרצח. הנאשם הסכים לכך וכן הסכים לשיתוף פעולה עם פסיכולוגית כדי לעבור מבחנים ואולם, כעבור שעה קלה חזר בו מהסכמתו זו, ציין שהשיחה הקודמת היתה קשה עבורו, גרמה לו למצוקה ולכאב נפשי והוא אינו רוצה עוד להמשיך ולשוחח. בהמשך שתק, סירב לדבר, חזר ואמר שהוא שומר על זכות השתיקה, ביקש לסלוח לו, להבינו, וכי מעולם לא פנה לפסיכיאטר ולא רואה הצדקה להסתכלות פסיכיאטרית.

21. בסופו של יום, מסקנת עורכי חוות הדעת הינה שהנאשם אינו סובל מהפרעה פסיכוטית חריפה שמונעת ממנו להבין את מהות מעשיו ויכולתו לעמוד לדין, ועל כן הוא יכול לעמוד לדין ולעקוב אחר ההליך המשפטי ולתקשר עם עורך דין.

22. גם לאחר קבלת חוות דעת זו חזרה המבקשת לבקש את שחרורה מייצוג הנאשם לאחר שהוא שב וסירב לפגוש את הסניגורים שהגיעו לבקרו במקום מעצרו וכן מאחר והוא לא מעוניין לשיתוף פעולה גם עם מומחה מטעם ההגנה.

במהלך ישיבה זו הנאשם חזר וציין כי הוא איננו מעוניין בייצוג על ידי סניגור אחר, לא מעוניין לשוחח עמם וציין בפני האב"ד: **"תעשי את מה שצריך לעשות... תנהלו אותו (את המשפט) ותסיימו את הסיפור הזה... אני לא צריך עורך דין אחר... אני יודע לקראת מה אני הולך אני לא דביל, את יודעת טוב מאוד וגם אני יודע"**.

23. בהמשך, כשנשאל אם הוא מכיר את הראיות בתיק, השיב: **"אני הייתי שם אם אני מכיר את הראיות? עניתי מה שהיה חשוב שאענה, יותר מזה אין לי מה לומר"**.

יצוין כי הסניגורים לא מסרו מענה לעובדות כתב האישום מאחר והנאשם לא שיתף עמם פעולה. הסניגורים לא הציגו את קו ההגנה שלהם, זאת אף שצוין על-ידי המאשימה כי הנאשם הודה בחקירתו במשטרה בנטילת חיי ילדיו, לאחר שהסגיר עצמו.

24. פירטנו בהרחבה את האמור לעיל ואת הדיאלוגים שכללו תשובות קצרות ביותר מפי הנאשם, מהן עולה כי בהזדמנויות מסוימות הנאשם בחר לדבר ובהזדמנויות אחרות לשתוק, ויתכן כי בעתיד ישנה טעמו. עם זאת, גם במצב בו מתנגד נאשם לייצוגו על ידי סניגור, מינוי שכזה יכול לשרת את הגנתו ועל כן ביהמ"ש מחויב לבחון ולהתרשם האם מדובר בהתנגדות לייצוג על ידי אותו סניגור מסוים או שמא

ההתנגדות הינה לייצוג בכלל. על ביהמ"ש לבחון את כלל הנסיבות המלמדות על טעמי ההתנגדות לייצוג, על מנת להכריע בשאלה אם יש בהמשך מינוי הסניגור כדי לסייע לנאשם.

25. בשונה מפסקי הדין אליהם הפנתה המבקשת, לא מדובר בנאשם הנחוש בדעתו לייצג את עצמו, או שאינו מסכים עם הסנגוריה על קו ההגנה. לא מדובר בנאשם המבקש מיוזמתו לשחרר את הסנגורים, וגם לא בנאשם הטוען שהגנתו תיפגע אם הוא ייצג על ידי עורך דין מטעם הסניגוריה הציבורית, דווקא. המדובר בנאשם שאינו משתף פעולה עם הסנגורים הממונים על הגנתו, באשר הם.

26. כפי שנקבע בפסיקה ייצוג של נאשם גם מקום שהוא מתנגד לכך וכל עוד אין סניגור אחר שהוא מבקש שייצגו, מתיישב עם יעודה של המבקשת ועם חובתה לפעול לטובת הלקוח שלהגנתו מונתה. הדברים נכונים ביתר שאת כשמדובר בנאשם המואשם בעבירות חמורות ביותר, ברצח שני ילדיו. עצם הסברה כי מקום שנאשם אינו משתף פעולה עם סנגוריו מתבקשת המסקנה כי כפיית הייצוג תגרום לו נזק - היא שגויה (ראה ע"פ 10067/08 הסניגוריה הציבורית נ' שלמה אוחיון).

27. אכן לא ניתן להתעלם מכך שהנאשם אינו משתף פעולה עם הסניגורים שפועלים ללא לאות כדי להשיג את שיתוף הפעולה שלו. הקשיים של הסניגורים מובנים לנו, גם הנכונות שלהם להשקיע מאמצים לשכנעו לשותף פעולה עמם. יחד עם זאת, בנסיבות המקרה דנן ולאור התרשמותנו, מוטב בעינינו כי הנאשם ייהנה מהגנה ולו מוגבלת של סניגור, מאשר לא ייהנה מכל הגנה שהיא.

אנו לא נפרט מהן האפשרויות שעומדות לרשות הסנגורים בתנאים שנוצרו, על מנת לספק לנאשם את מירב ההגנה האפשרית, גם אם ידיהם מוגבלות, ודי אם נאמר כי "אין חקר לתבונת סניגור מוכשר". הענות לבקשה עלולה לפגוע הן בנאשם והן באינטרס ציבורי חשוב של בירור האמת.

28. לאור המפורט לעיל, שוכנענו כי עדיף בענייננו המשך ייצוגו של הנאשם אף אם מדובר בייצוג לוקה בחסר, על פני היעדר ייצוג בכלל. מה עוד שככל שיהיה צורך בשמיעת הראיות בתיק, בוודאי שיש חשיבות לייצוג על-ידי המבקשת, שתוכל לחקור ולוודא שהגנת הנאשם וזכויותיו נשמרות גם ללא מעורבות של הנאשם בשל חוסר שיתוף פעולה (ר' ע"פ 5628/97 שם חויבה הסניגוריה הציבורית לייצג נאשם שלא נכח כלל בחקירת עד במהלך גביית עדות מוקדמת).

29. לפיכך, הבקשה נדחית.

ההגנה תמסור תשובה לכתב-האישום בדיון שנקבע ליום 25.10.15. במידה ולא יהיה בידי הסנגורים ליתן מענה שכזה, תחשב ההימנעות מלהשיב לאישום ככפירה בעובדות כתב האישום ויחולו הוראות הדין (סעיף 152(ב) לחסד"פ).

ניתנה היום, כ"ח תשרי תשע"ו, 11 אוקטובר 2015, בהעדר הצדדים.

עירית וינברג-נוטוביץ, שופטת

צבי דותן, שופט

רות לורך, שופטת, סגנית נשיא